

<https://doi.org/10.52387/1811-5470.2023.1.03>
CZU: 37.091.214(478)

RECONSTRUCȚIA PLANULUI DE ÎNVĂȚĂMÂNT ÎN PERSPECTIVA IMPLEMENTĂRII COMPETENȚELOR-CHEIE ÎN PROCESUL EDUCAȚIONAL¹

Maria HADÎRCĂ,
doctor, conferențiar cercetător,
Institutul de Cercetare, Inovare și Transfer Tehnologic
al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
ORCID iD: 0000-0002-5190-0477

Ana (VIVDICI)ȚÎBULEAC,
doctorandă,
Institutul de Cercetare, Inovare și Transfer Tehnologic
al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău
ORCID iD: 0000-0002-1303-167X

Rezumat. *Articolul argumentează necesitatea reconceptualizării unui nou plan de învățământ în vederea ajustării acestuia la finalitățile educaționale stabilite la nivel de politică a educației, expune premisele ce susțin argumentarea acestui demers pedagogic și prezintă unele idei conceptuale privind posibilitățile de dezvoltare a documentului respectiv din perspectiva competențelor-cheie, menite să asigure eficientizarea învățării și implementarea competențelor la nivel de proces educațional.*

Cuvinte-cheie: *educație, curriculum, învățare, eficientizare, competențe-cheie, abordare inter- și transdisciplinară a învățării, plan de învățământ, discipline școlare, finalități educaționale, integralizare pedagogică, cadre didactice, manageri școlari.*

RECONSTRUCTION OF THE EDUCATION PLAN FROM THE PERSPECTIVE OF THE IMPLEMENTATION OF KEY COMPETENCES IN THE EDUCATIONAL PROCESS

Summary. *The article argues for the need to reconceptualize a new educational plan in order to adjust it to the educational objectives established at the policy level, presents the premises that support this pedagogical approach, and introduces some conceptual ideas regarding the possibilities of developing the respective document from the perspective of key competencies, aimed at ensuring the efficiency of learning and the implementation of competencies at the educational process level.*

Keywords: *education, curriculum, learning, efficiency, key competencies, inter- and transdisciplinary approach to learning, educational plan, school subjects, educational objectives, pedagogical integration, teaching staff, school managers.*

În societatea contemporană se discută astăzi foarte mult despre rolul educației și al școlii, ca instituție de învățământ, în ceea ce privește pregătirea tinerilor pentru viață, dar și despre nevoia de *eficientizare a învățării* pentru creșterea randamentului școlar și a nivelului de performanțe ale elevilor, precum și despre *relevanța rezultatelor școlare* obținute prin procesul de învățare, acestea fiind considerate criterii de bază, la care se raportează, de obicei, orice individ sau instanță atunci când analizează eficacitatea procesului de învățământ.

Respectiv, schimbarea de accent care s-a produs actualmente la nivel de sisteme și procese de învă-

țământ – trecerea de la pedagogia obiectivelor la o pedagogie axată pe formarea de competențe – are drept scop, în primul rând, eficientizarea activităților de predare-învățare-evaluare prin focusarea acestora pe formarea strategică de competențe-cheie, considerate ca fiind indispensabile pentru orice individ în secolul XXI, iar în al doilea rând, creșterea relevanței rezultatelor învățării pentru elev și pentru societate, în general.

În acest scop, la nivel european au fost elaborate un șir de documente [12, 13], ce conțin recomandări privind reconfigurarea procesului de învățare în sensul dezvoltării competențelor-cheie prin învăță-

¹ Articolul este realizat în cadrul proiectului *Reconfigurarea procesului de învățare din învățământul general în contextul provocărilor societale*. Cifru: 20.80009.0807.27

mântul de bază, astfel conturându-se o nouă direcție de dezvoltare a educației – *approche par competences* (APC) sau *instruirea centrată pe formarea de competențe*, iar organizații internaționale, cum ar fi UNICEF sau OECD, prin rapoartele lor anuale, atrag atenția asupra necesității reconstrucției tuturor componentelor proceselor de învățământ în contextul provocărilor politice, economice și societale, orientând spre o abordare funcțional-pragmatică a instruirii, în acord cu cerințele societății actuale.

Învățământul general din Republica Moldova a preluat această abordare funcțional-pragmatică a instruirii, Codul Educației incluzând încă din 2014 cele opt competențe-cheie (comunicare în limba maternă, comunicare în limbi străine, a învăța să înveți, competențe în matematică, știință și tehnologii, competențe digitale etc.) stabilite la nivel european drept principalele finalități ale educației de bază. Formulate ca finalități ale procesului de învățământ, documentul arată clar unde ar trebui să se ajungă la finalul procesului de învățare, ce achiziții concrete trebuie să dețină elevii la terminarea școlii.

De precizat însă, schimbarea finalităților în principalul document de politică a educației al Republicii Moldova nu a condus la producerea unei reforme în profunzime, abordată sistemic și realizată coerent, ca un *continuum*, printr-o reconstrucție pas cu pas a tuturor componentelor procesului educațional din perspectiva competențelor-cheie, începând, în primul rând, cu reformarea planului de învățământ. Or, formularea finalităților procesului în termeni de competențe-cheie impune o cu totul altă perspectivă asupra învățării proiectate prin disciplinele de învățământ: scoaterea acțiunii educative de predare-învățare-evaluare din monodisciplinaritate și plasarea acesteia într-un context inter- și transdisciplinar.

Astfel, s-a creat o situație contradictorie privind finalitățile educaționale proiectate în Codul Educației, planul de învățământ și curriculumul școlar, situație care continuă și până în prezent, constituind, în opinia noastră, o mare problemă în ceea ce privește proiectarea și realizarea învățării școlare, mai ales urmărirea consecventă prin procesul de învățare a atingerii finalităților și implementarea competențelor-cheie stabilite la nivelul învățământului general.

Premise pentru reconstrucția unui nou plan de învățământ. În cadrul unor studii de analiză realizate recent la tema data [1, 2], au fost evidențiate mai multe probleme și deficiențe ale planului actual de învățământ, astfel că s-a pus problema reconstrucției unui nou plan, în acord cu finalitățile stabilite în Codul Educației, aceasta fiind argumen-

tată astfel: "lista de competențe-cheie/transversale transpusă în Codul Educației reprezintă una dintre principalele premise și prima sursă de legitimare a unui demers de reconsiderare profundă a planului de învățământ și curriculumului școlar și de reconstrucție a acestora dintr-o altă perspectivă – cea a inter- și transdisciplinarității" [8, p. 3].

În același context, menționăm că problemele actualului plan de învățământ se află demult în atenția unor cercetători, precum și a factorilor de decizie la nivel ministerial, dar și a managerilor școlari, cei care operează direct cu documentul respectiv. Astfel, începând cu anul 2000, în cadrul Institutului de Științe ale Educației, la solicitarea Ministerului Educației și Cercetării, au fost realizate multiple studii de analiză a planurilor de învățământ, în care cercetători precum N. Bucun, V. Andrițchi, I. Botgros, M. Hadîrcă, N. Vicol ș.a. au formulat în repetate rânduri recomandări și sugestii de perfecționare, evidențind noi principii și modalități de reconceptualizare și de proiectare a învățării în documentul respectiv, dar acestea au rămas doar pe hârtie.

La rândul lor, managerii școlari, dar și pedagogii practicieni, exceptând pe cei care văd în planul de învățământ doar o sursă a normei didactice, de fiecare dată, atunci când li s-a cerut opinia, ca evaluatori, au exprimat critici și nemulțumiri cu referire la aglomerarea disciplinelor școlare în planul de învățământ sau la rigiditatea acestuia, ei considerând atât planul de învățământ, cât și curriculumul școlar supraîncărcate patologic și insuficient racordate la tendințele de schimbare în domeniu și la cerințele societății actuale.

Conform opiniei lui S. Cristea, o cauză fundamentală a aglomerării curriculumului actual o constituie concepția greșită, întreținută de decenii și prin metodologia de evaluare a curriculumului școlar, care încurajează exercițiile de reconstrucție a programelor și manualelor școlare *înaintea definitivării unui nou plan de învățământ*, cu o nouă structură de organizare, pe trepte și cicluri de instruire. Astfel, consideră acest autor, este eludată problema de bază pe care trebuie să o rezolve orice reformă profundă a învățământului – edificarea fundamentului sau a temeliei noii construcții curriculare, adică a unui nou plan de învățământ adecvat noilor finalități ale educației [6].

Ca prim argument în susținerea ideii privind necesitatea elaborării /reconstrucției planului de învățământ, vom utiliza aserțiunea aceluiași autor: conceptul pedagogic de *reformă a învățământului* evidențiază, ca soluție strategică necesară ciclic, mai ales, în etapele de „criză a educației” manifestă la nivelul întregului sistem și proces de învățământ,

proiectarea și realizarea unei *reformе atotcuprinzătoare și în sistem*, pornind chiar de la rădăcina acesteia, adică de la planul de învățământ și urmată de reformarea tuturor celorlalte componente ale procesului educațional (curriculum, manuale școlare, programe de formare inițială și continuă a cadrelor didactice etc.) [5, p. 767].

Următorul argument se leagă de conceptul de instruire în bază de competențe, adoptat ca direcție principală de dezvoltare a curriculumului național, după statuarea listei de competențe-cheie în Codul Educației, care ar fi trebuit să determine și reconstrucția planului de învățământ, printr-o acțiune de analiză și reconsiderare profundă a conținuturilor educaționale din actualul plan-cadru, în baza căreia să fie fundamentată o nouă viziune asupra învățării școlare, reieșind din tendințele de schimbare în educație, care să fie luată ca fundament în reconceptualizarea planului în baza unui *trunchi comun de cultură generală*, construit din perspectiva noilor finalități stabilite în Codul Educației, adică a competențelor-cheie.

O altă premisă ține de contextul exigent al schimbărilor de paradigmă și al transformărilor care se produc actualmente în domeniul educației, inclusiv în ceea ce privește planificarea conținuturilor instruirii în planul de învățământ, acestea fiind generate de evoluția cunoașterii integrate și de specificitatea învățării în secolul XXI, precum și de criticile aduse în adresa cunoașterii disciplinare, la care educația este solicitată să răspundă, între care: modul anacronic de structurare a conținuturilor învățării, insuficiența cunoașterii disciplinare în raport cu abordările inter-/transdisciplinare în educație sau cu cerințele sociale, lipsa de relevanță a rezultatelor procesului actual de învățământ ș.a. [3].

De menționat, toate reformele care au fost realizate până în prezent în învățământul din Republica Moldova au eludat mereu, din varii motive, problema reconfigurării învățării într-un nou plan de învățământ, care să se bazeze pe alte principii și modalități de abordare a procesului educațional, de exemplu, principiul inter-/transdisciplinarității sau al integrării conținuturilor învățării în cadrul disciplinelor școlare. Aceste reforme au vizat doar anumite componente ale procesului, cum ar fi: curriculumul școlar, sistemul de evaluare, formarea cadrelor didactice, elaborarea manualelor ș.a., nu însă și planul de învățământ, care, în fapt, stă la baza tuturor componentelor procesului, și care, cu excepția unor mici modificări, așa și nu a fost reformat.

Astfel, datorită caracterului lor parțial sau conjunctural, dar mai ales din cauza inconsecvenței în

ceea ce privește realizarea unei reforme veritabile și a tot amânării la nesfârșit a schimbării planului de învățământ, reformele efectuate până în prezent în domeniul învățământului nu au determinat schimbări profunde la nivel de sistem și de proces, după cum nu au condus nici la creșterea eficienței și relevanței procesului educațional, acest fapt fiind constatat mereu prin evaluarea rezultatelor învățării, tocmai de aceea că aceste reforme au eludat mereu soluționarea problemelor legate de planul de învățământ.

Constatăm, așadar, că problema planului de învățământ, cu care ar fi trebuit să înceapă orice reformă în educație la nivel de sistem și proces, imediat după stabilirea sistemului de competențe-cheie, realizându-se printr-un efort conjugat de cercetare pedagogică fundamentală și aplicativă, a rămas nesoluționată până în prezent. Respectiv, finalitățile educaționale stabilite în Codul Educației în formula competențelor-cheie, așa și nu au mai ajuns să fie transpuse în planul de învățământ și implementate prin curriculumul școlar în procesul educațional.

De aceea, specialiștii consacrați în proiectarea și realizarea reformelor în educație recomandă abordarea *în sistem* a tuturor acțiunilor de tip reformă și elaborarea unei *strategii unitare* de schimbare a paradigmei curriculumului, luat ca întreg, a cărei primă componentă și cea de bază, reiterăm, o constituie planul de învățământ.

Astfel, în viziunea lui S. Cristea, problema fundamentală pe care trebuie să o rezolve un nou plan de învățământ este cea a *proiectării curriculare a disciplinelor de învățământ la un nivel integrat* (intradisciplinar, interdisciplinar și transdisciplinar), construit în contextul unor arii curriculare și realizat într-un timp pedagogic optim, determinat psihologic și social. [6, p.14]

Deși la nivelul unor documente de politică educațională, cum ar fi, de exemplu, *Cadrul de referință al curriculumului național* [10] se atestă anumite orientări conceptuale privind necesitatea unor dezvoltări curriculare în perspectiva instruirii bazate pe formarea de competențe-cheie, iar actualul curriculum școlar prevede, ca obiectiv general, achiziționarea de către elevi a unui sistem de competențe-cheie, totuși, modul în care sunt organizate conținuturile educaționale transpuse în planul actual de învățământ și metodologiile de predare-învățare a acestora nu favorizează procesul de formare a finalităților respective, fiind necesare și alte acțiuni de reconstrucție curriculară.

Pe de altă parte, opinează S. Cristea, anume abordarea monodisciplinară a învățării, proiectată în

mod tradițional în planul de învățământ, structurat pe o bază academică, conduce la hiperspecializarea conținuturilor instruirii proiectate în cadrul planului de învățământ, din perspectiva continuității pe verticală, cu resurse limitate de transfer orizontal, interdisciplinar [idem].

Soluțiile pe care le vede autorul și pe care le vom adopta și noi în dezvoltarea acestui subiect vizează perspectivele inter-, intra și transdisciplinară de reconstrucție a disciplinelor școlare în planul de învățământ, în raport cu filozofia educației, cu noile abordări ale cunoașterii educaționale, cu stabilirea ariilor curriculare ce permit transferul orizontal (interdisciplinar, pluridisciplinar/ multidisciplinar) și chiar transversal / transdisciplinar al cunoștințelor și abilităților de bază dobândite [ibidem].

Idei conceptuale privind elaborarea unui nou plan de învățământ. Scopul acestui articol vizează nu doar evidențierea premiselor, ci și prezentarea unui sistem de idei conceptuale privind posibilitățile de reconstrucție a unui nou plan de învățământ, care să corespundă atât tendințelor europene de reconfigurare a educației și învățării școlare, cât și finalităților educaționale stabilite deja în Cadrul de referințe privind curriculumul național [11], dar mai ales nevoilor actuale de formare-dezvoltare a personalității elevilor pentru o cât mai bună inserție socială.

În expunerea ideilor de bază privind reconstrucția planului-cadru de învățământ din perspectiva competențelor-cheie pornim de la conceptul-definiție formulat de S. Cristea: planul de învățământ reprezintă „un document oficial de proiectare globală a conținutului instruirii, care stabilește, conform criteriilor valorice / pedagogice adaptate la nivel de politică a educației obiectivele pedagogice generale valabile la nivelul întregului sistem de învățământ, obiectivele pedagogice specifice valabile pe niveluri și trepte de învățământ, numărul de ore maxim rezervat instruirii formale/școlare în cadrul fiecărei trepte de învățământ, obiectele de învățământ studiate pe niveluri, trepte școlare, succesiunea obiectelor de învățământ pe ani școlari, numărul de ore săptămânal rezervat fiecărui obiect de învățământ în contextul structurii anului școlar și ofertele de educație nonformală realizabile în contextul timpului real de învățare al elevului” [4, p. 291-237].

În această viziune, atât obiectivele pedagogice generale valabile la nivelul întregului sistem general de învățământ din Republica Moldova, cât și obiectivele pedagogice specifice valabile pe niveluri și trepte de învățământ vizează achiziționarea de către elevi a sistemului de competențe-cheie stabi-

lit în Codul Educației, care includ în structura lor un set de *cunoștințe – deprinderi – atitudini*, necesare pe termen mediu și lung pentru realizarea unor *performanțe de calitate* fie la nivel didactic sau la nivel profesional.

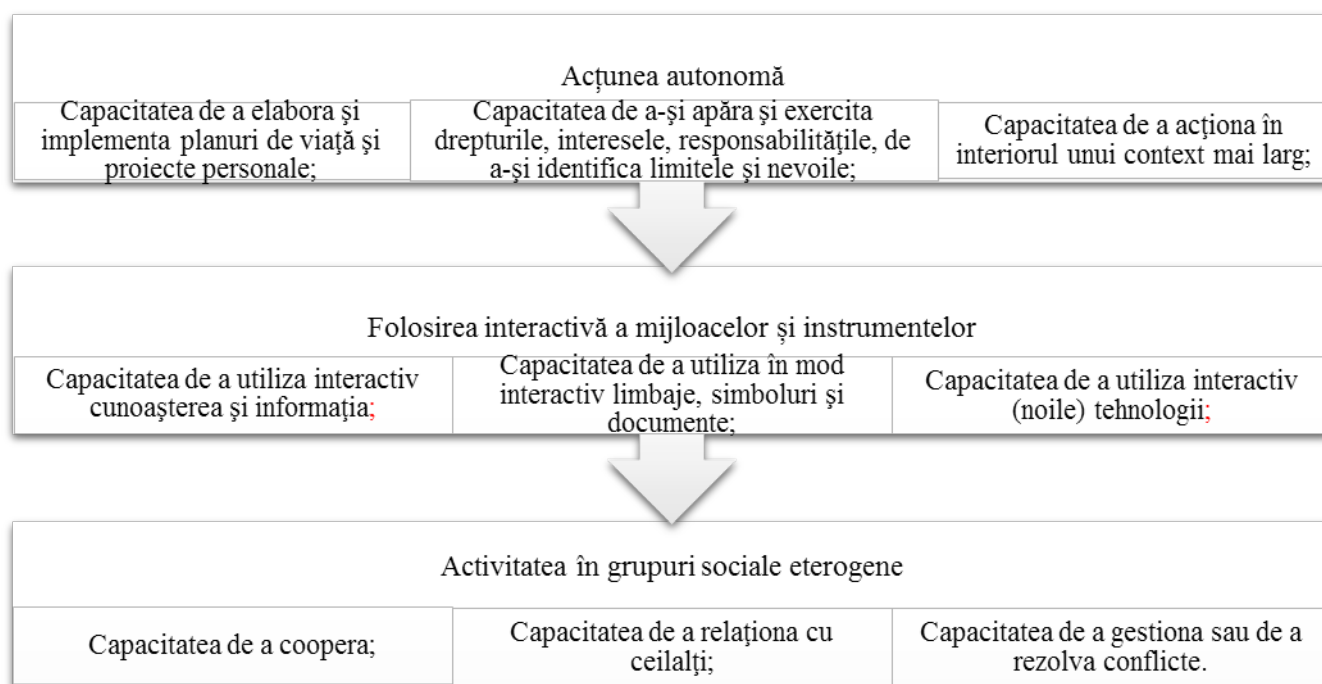
De asemenea, în conceptualizarea unui nou plan de învățământ avem în vedere noile orientări în ceea ce privește proiectarea și structurarea conținuturilor instruirii – perspectivele inter- și transdisciplinare, care favorizează formarea de competențe, permit realizarea *conexiunilor* dintre discipline și conferă învățării un caracter *integrat*), precum și axioma valorificării tuturor conținuturilor generale ale educației (morală, intelectuală, tehnologică, estetică, psihofizică), pe care le vedem esențializate într-un *trunchi comun de cultură generală* și articulate la sistemul competențelor-cheie stabilit în Codul Educației al Republicii Moldova.

Inventarul competențelor-cheie, elaborat la nivel european de către OECD [12] se înscrie în această direcție de reconstrucție și dezvoltare a educației și învățării, dar, mai ales, în tendința de dezvoltare a practicilor de învățare în contextul interacțiunii permanente între individ și societate. Respectiv, competențele-cheie selectate de acest organism internațional ca necesare de format „pentru o viață eficientă și o societate funcțională” pot fi prezentate sub forma următoarei matrice de dezvoltare a planului de învățământ (Figura 1.1.), care exprimă sintetic concepția instruirii în bază de competențe-cheie în raport cu dezvoltarea personalității elevului:

În acord cu această concepție, transpusă deja în Codul Educației și în Cadrul de referință al curriculumului național, învățământul din Republica Moldova urmărește formarea prin educația de bază a următoarelor competențe-cheie: competențe de comunicare în limba română; competențe de comunicare în limba maternă (pentru minoritățile etnice); competențe de comunicare în limbi străine; competențe de bază în matematică, științe și tehnologii; competențe digitale; competența de a învăța să înveți; competențe sociale și civice; competențe de antreprenariat, precum și competențe de exprimare culturală [11, p. 21].

Precizăm că prin competențe-cheie înțelegem acel *pachet transferabil și multifuncțional* de cunoștințe, capacități, deprinderi, abilități, valori și atitudini, care îi va permite individului să-și realizeze împlinirea și dezvoltarea personală, incluziunea socială și inserția profesională, ele descriu așteptările exprimate față de elevi la sfârșitul fiecărei trepte de învățământ (primar, gimnazial și liceal) și reprezintă achizițiile de bază ale elevilor.

Figura 1.1. Inventarul competențelor – cheie elaborat de OECD

Totodată, având în vedere perspectivele inter- și transdisciplinară de proiectare a conținuturilor instruirii în planul de învățământ, subliniem existența a cel puțin trei moduri principale în care *competențele-cheie pot fi integrate* în curriculumul școlar: *ele pot avea statut cross-curricular, pot fi integrate în curriculumul disciplinelor existente sau pot fi introduse ca module de învățare*, acolo unde nu au acoperire disciplinară.

Astfel, planul de învățământ proiectat în această perspectivă ar putea constitui un demers pedagogic *inovativ*, fiind parte integrantă a curriculumului național, care include disciplinele obligatorii, disciplinele opționale și stabilește numărul maxim și minim de ore aferente fiecăreia dintre acestea. Același autor precizează că planul de învățământ este un proiect curricular global care trebuie conceput unitar (pentru clasele a I-XII), nu parțelar (pe niveluri și trepte școlare disparate, decupate artificial) cum este la moment. Acesta trebuie construit curricular la nivelul conexiunilor generale necesare între:

- a) finalitățile sistemului de învățământ (idealul educației și scopurile strategice) care fixează direcțiile principale de realizare a conținutului învățământului pe termen mediu și lung;
- b) finalitățile procesului de învățământ: obiectivul general valabil la toate nivelurile, treptele și ciclurile școlare; obiectivele specifice pe niveluri, trepte, cicluri școlare și arii curriculare;

- c) disciplinele de învățământ, construite monodisciplinar, intradisciplinar, interdisciplinar, pluridisciplinar, transdisciplinar, distribuite longitudinal (clasele I-XII) și orizontal (relații disciplinare, intradisciplinare, interdisciplinare, pluridisciplinare/ multidisciplinare, transdisciplinare posibile și necesare în cadrul aceluiași nivel de învățământ sau aceleiași trepte de învățământ), cu statut obligatoriu opțional și facultativ, cu deschideri spre nonformal (în perspectiva educației permanente);

- d) numărul de ore anual, semestrial;

- e) forme de organizare a instruirii recomandate formal (activități frontale, mixte, activități de laborator, activități de cabinet, etc.) și nonformal (studiu individual, activități de documentare, consultații individuale și de grup, excursii didactice, etc.); forme de evaluare: orală, scrisă, practică; internă, externă; curentă, semestrială, anuală, la sfârșit de ciclu, treaptă, nivel de învățământ [5, p.748].

Așadar, ca proiect curricular global, planul de învățământ reprezintă un document fundamental, *dependent de finalitățile sistemului și ale procesului de învățământ*, dar care determină modul de elaborare a programelor și a manualelor școlare (ceea ce nu se întâmplă la moment, schimbările curricula și manualelor școlare se realizează fără a atinge planul-cadru de învățământ). Iar *calitatea programelor/*

curricula și manualele școlare depinde de calitatea planului de învățământ, dependentă, la rândul său, de finalitățile sistemului și ale procesului de învățământ și de structura de organizare a acestuia pe niveluri, trepte și cicluri școlare și pe arii curriculare [Ibidem, p.749].

Tot S. Cristea prezintă caracteristicile generale ale unui plan de învățământ, în care se includ criteriile pedagogice angajate la nivel de politică a educației, menite să asigure:

- a) abordarea globală/sistemică a conținutului instruirii în vederea valorificării depline a tuturor resurselor pedagogice existente pe verticala și pe orizontala sistemului;
- b) alegerea obiectelor de învățământ în sens disciplinar, intradisciplinar, interdisciplinar, transdisciplinar, în conformitate cu finalitățile macro și cross-structurale, stabilite la nivel de sistem și de proces;
- c) succesiunea disciplinelor de învățământ, proiectată liniar, concentric, modular, în conformitate cu structura de adaptare internă a sistemului stabilită prin Codul Educației;
- d) repartizarea resurselor de timp disponibil pentru realizarea activităților didactice și educative în cadrul anului școlar, trimestrial/semestrial și săptămânal, la nivel de instruire formală și nonformală [Ibidem].

Prezentăm în continuare un posibil model pedagogic de reconstrucție curriculară a planului de învățământ din perspectiva competențelor-cheie, care ține cont de aceste criterii pedagogice. (Figura 1.2.)

Menționăm că modelul elaborat trebuie citit de sus în jos și înțeles ca un construct alcătuit din componente interconectate care comunică între ele. Modelul de dezvoltare reflectat în coloana din stânga trebuie înțeles ca o componentă conectată la cadrul de implementare din dreapta, ori prea des, proiectarea nu comunică cu implementarea și evaluarea, iar componente de bază sunt omise și crează disfuncții în aplicare.

Prima parte a modelului constituită din două coloane comunică și au plasate central competențele-cheie, acestea conturează *profilul absolventului* care vizează realizarea *finalităților educației* definite prin competențele cheie bază pentru învățarea pe tot parcursul vieții.

Toate instrumentele reflectate în coloana dreaptă constituie condiții pentru implementarea secvențială, eșalonată la mai multe nivele de intervenție a modelului propus: documente cu caracter strategic și proiective curriculare, metodologice, formare inițială și continuă, didactica procesului educațional,

monitorizarea și evaluarea calității implementării acestuia.

Modelul pedagogic propus pentru dezvoltarea planului de învățământ oferă o perspectivă nouă de soluționare a unor probleme majore existente la nivelul procesului educațional actual: incoerența dintre documentele de politici publice educaționale și cele de tip proiectiv curriculare la nivel de proiectare și realizare a finalităților educației – competențele-cheie, cât și depășirea modului tradițional monodisciplinar de planificare a educației, care limitează dezvoltarea competențelor-cheie definite drept finalități ale educației în Codul Educației, prin reconstrucția planului de învățământ din aceeași perspectivă, valorificând abordările inter- și transdisciplinare ale învățării.

Paradigma are în vedere abordarea globală/sistemică a conținutului instruirii și a timpului școlar în vederea valorificării depline a tuturor resurselor pedagogice existente pe verticala și pe orizontala sistemului, fiind întemeiată pe valorificarea deplină a următoarelor principii pedagogice:

1. *Principiul abordării globale/unitare a planului de învățământ:* planul de învățământ va fi proiectat unitar pentru clasele I-XII și va reflecta coerența verticală și orizontală a procesului de învățare centrat pe formarea competențelor-cheie.
2. *Principiul selectării disciplinelor/materiilor școlare,* în funcție de competențele-cheie și finalitățile specifice stabilite pe niveluri, trepte și cicluri de învățământ.
3. *Principiul concentrării planului de învățământ la nivelul „trunchiului comun de cultură generală”* (curriculumului comun/core curriculum), fixat pedagogic în cadrul învățământului general.
4. *Principiul compatibilizării învățământului secundar general cu standardele europene de calitate,* raportate la sistemul european de competențe-cheie asociate finalităților educației.
5. *Principiul deschiderii educației de bază spre învățarea pe parcursul întregii vieți,* pentru valorificarea adecvată, în timp și spațiu pedagogic, a tuturor conținuturilor și formelor generale ale educației.

Conform modelului elaborat, în noul plan de învățământ se propune includerea următoarelor cicluri curriculare pentru învățământul general, fundamentate conceptual de cercetătorii C. Cucos, D. Georgescu ș.a. [7, p.37]:

1. Ciclul achizițiilor fundamentale (grupă pregătitoare și clasa a I-a și a II-a)
2. Ciclul de dezvoltare (clasele a III-a – a VI-a)
3. Ciclul de observare și orientare (clasele a VII-a – a IX-a)

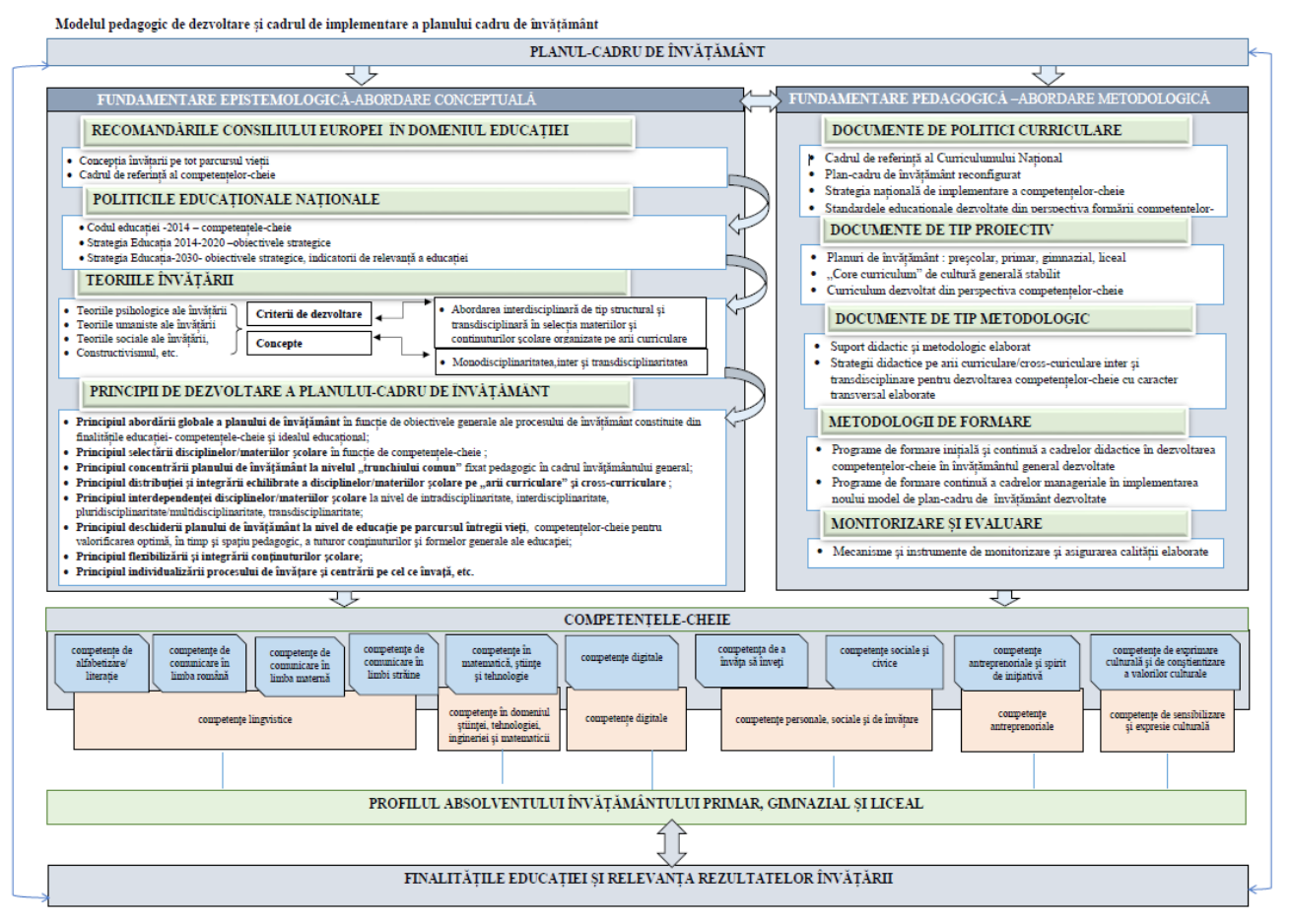

Figura 1.2 Model pedagogic de reconstrucție curriculară a planului de învățământ din perspectiva competențelor-cheie

4. Ciclul de aprofundare (clasele a X-a – XI-a)
5. Ciclul de specializare (clasa XII-a)

Cât privește avantajele prezentate de un plan de învățământ orientat în direcția instruirii în bază de competențe-cheie, M. Manolescu, făcând referire la X. Roegiers, cel mai recunoscut adept al acestei orientări, specifică următoarele obiective ale educației bazată pe formarea de competențe [9]:

1. Să pună accentul pe competențele pe care elevul trebuie să le stăpânească la sfârșitul școlarității obligatorii. Din această perspectivă, accentul nu trebuie pus pe ceea ce trebuie să predea profesorul, ci în esență pe ceea ce trebuie să știe, dar mai ales să facă elevul cu ceea ce știe. Rolul profesorului trebuie să fie acela de a organiza învățarea într-o manieră cât mai adecvată pentru a duce elevii la nivelul așteptat.
2. Să dea sens învățării, adică să arate elevului la ce-i servește ceea ce învață el la școală. Pentru aceasta trebuie să se depășească listele de conți-

nături - materii ce trebuie reținute/ învățate pe dinafară. Din contră, abordarea prin competențe îl învață pe elev să raporteze permanent învățarea la situații care au sens pentru el și să utilizeze achizițiile sale în aceste situații.

3. Să certifice achizițiile elevului în termeni de rezolvare de situații concrete și nu în termenii unei sume de cunoștințe și de deprinderi pe care elevul le va uita, pe care nu știe cum să le utilizeze în viața activă. Abordarea prin competențe de bază este un răspuns la problematica *analfabetismului funcțional*.

Finalmente, putem conchide că situația planului de învățământ din Republica Moldova reprezintă un adevărat „studiu de caz” pentru cercetarea pedagogică, iar acțiunea de reformare a acestuia nu avansează fiindcă există rezistența cadrelor din sistem la schimbare, previzionarea unor costuri suplimentare pentru introducerea unei modificări în schema distribuirii/ alocării orelor de studiu obligatorii, le-

gătura strânsă cu cuantumul salariului profesorului și lipsa deschiderii pentru a trece la abordarea integrată a disciplinelor de studii, care este favorabilă formării competențelor-cheie etc.

Cercetarea pedagogică realizată la tema abordată, dezvoltată la nivel teoretic și validată la nivel de experiment pedagogic, vine în întâmpinarea cerinței de reconfigurare a procesului actual de învățare,

având ca scop creșterea eficienței și relevanței învățării, prin recentrarea acțiunii educative pe activități integrate de formare-dezvoltare a competențelor-cheie, realizabile în contexte inter- și transdisciplinare și necesare pentru o mai bună pregătire a elevilor de rezolvarea unor probleme cu care se pot confrunța în viața reală.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

1. BĂLICI, V., HADÎRCĂ, M., CALLO, T. et al. *Paradigma de reconfigurare a procesului de învățare*. Chișinău: IȘE, 2021.
2. BUCUN, N., GUȚU, VI., GHICOV, A. et al. *Evaluarea curriculumului școlar. Ghid metodologic*. Chișinău: Tipogr. Lyceum, 2017.
3. CALLO, T., HADÎRCĂ, M., BĂLICI, V. et al. *Învățarea școlară. Probleme de realizare, perspective de dezvoltare*. Chișinău: IȘE, 2020.
4. CRISTEA, S. *Dicționar de pedagogie*. Chișinău: Editura Litera, 2002.
5. CRISTEA, S. *Dicționar enciclopedic de pedagogie*. București: Editura Didactica Publishing House, 2015.
6. CRISTEA, S. *Conținuturile instruirii / procesului de învățământ*. București: Didactica Publishing House, 2018.
7. GEORGESCU, D., CRIȘAN, AL., CERCHEZ, M. et al. *Curriculum național. Planul-cadru de învățământ pentru învățământul preuniversitar*. Ministerul Educației Naționale. București: Editura Trithermius, 1998.
8. HADÎRCĂ, M. *Reforma planului-cadru: o condiție de bază pentru eficientizarea învățământului*. In: Optimizarea învățământului în contextul societății bazate pe cunoaștere. Materialele conferinței științifice internaționale. Chișinău: IȘE, 2012.
9. MANOLESCU, M. *Pedagogia competențelor-o viziune integratoare asupra educației*. In: Revista de Pedagogie nr.58 (3), 2010.
10. POGOLȘA, L., BUCUN, N., GUȚU, VI., et al. *Evaluarea curriculumului școlar - perspectivă de modernizare*. AȘM, IȘE, Chișinău: 2009.
11. Cadrul de Referință a Curriculumului Național, 2019. Disponibil: https://mecc.gov.md/sites/default/files/cadrul_de_referinta_fi-nal_rom_tipar.pdf
12. Codul Educației al Republicii Moldova Monitorul Oficial, nr. 152 din 17.07.2014. Disponibil: <https://mecc.gov.md/ro/content/codul-educatiei-0>
13. OECD (2002). Defining and Selecting Key Competencies. Paris: OECD, 2001b. Disponibil: <https://www.oecd.org/pisa/35070367.pdf>
14. *Recomandarea Consiliului Europei din 22 mai 2018 privind competențele-cheie pentru învățarea pe tot parcursul vieții*. Disponibil: [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01)&from=EN)